

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح حمایت از مالکیت صنعتی »

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۱۸۲

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

دفتر مطالعات حقوقی

سایر دفاتر:

مطالعات اقتصادی

مطالعات زیربنایی

مطالعات انرژی، صنعت و معدن

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۷۸۵۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۸/۱۸

مقدمه

لازمه رشد و توسعه علم و فن‌آوری و صنعت در کشور، حمایت متناسب و بهینه از حقوق مالکیت صنعتی است. در این راستا یکی از مهمترین داریی‌ها در عصر کنونی و آینده، داریی‌های فکری است. سابقه حمایت قانونی از حقوق مخترعان در کشور ما به سال ۱۳۱۰ برمی‌گردد. اولین قانون در این حوزه قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰ بود. در سال ۱۳۸۶ برای روزآمد کردن این قانون مهم مجلس وقت قانون آزمایشی «ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری» را تصویب نمود. مهلت آزمایشی پنج‌ساله آن در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۸ به اتمام رسیده و در چندین نوبت مهلت آزمایشی آن تمدید گردیده و کماکان ادامه دارد. در مجلس نهم در راستای تصویب قانون دائمی در این حوزه طرحی واصل شد که پس از بررسی‌های کارشناسی مفصل به تصویب کمیسیون حقوقی و قضایی رسید، اما با توجه به اتمام دوره مجلس نهم امکان بررسی آن در صحن علنی میسر نگردید. مصوبه کمیسیون قضایی مجلس نهم که متن نسبتاً جامعی بود، در مجلس دهم نیز به‌عنوان طرح حمایت از مالکیت صنعتی مجدداً اعلام وصول شد و به تصویب کمیسیون قضایی و حقوقی رسید لیکن فرصت بررسی آن در صحن مجلس فراهم نشد و این مصوبه مجدداً در مجلس یازدهم به‌عنوان طرح اعلام وصول شد. کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس یازدهم با بررسی دقیق و کارشناسی این طرح با حضور کارشناسان و ذی‌نفعان موضوع، با اصلاحات دقیق و جامعی این طرح را تصویب نمود. در این گزارش مختصراً به بررسی مصوبه مذکور می‌پردازیم.

نظر کارشناسی

کمیسیون قضایی و حقوقی متن نسبتاً جامع و دقیقی در خصوص حمایت از مالکیت صنعتی تصویب نموده است. این متن با ملاحظه قوانین نمونه بین‌المللی و نیز قوانین برخی کشورها تدوین شده و ضمن پوشش اغلب خلأها و اشکالات قانون فعلی حاوی نوآوری‌های بسیاری است. اهم نوآوری‌های مصوبه مذکور به شرح ذیل است:

۱. تدوین مقررات و ضوابط روشن در راستای حمایت دقیق‌تر از اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری و طراحی تقسیم‌بندی و تبویب دقیق مباحث به طور مبسوط.
۲. طراحی روش‌های حمایت از مالکیت فکری در حوزه اختراعات ژنتیکی و زیست‌فناوری ضمن رعایت حفظ ذخایر ملی در زمینه منابع ژنتیک.
۳. پیش‌بینی احکام لازم برای افزایش مؤثر اختراع.

۴. شناسایی برخی از مصادیق مهمی که بنا به مصالح عمومی و منافع ملی، لازم است از دایره حمایتی قانونگذار نسبت به مصادیق مالکیت صنعتی خارج باشد و در مقررات فعلی، پیشینه‌ای ندارد.
۵. شناسایی ذینفعان ثبت اختراع و مقررده‌گذاری مستقل و جامع در خصوص این اشخاص.
۶. مقررده‌گذاری در خصوص شرایط ماهوی اختراعات «به صورت مستقل» و رفع نواقص موجود در مقررات فعلی.
۷. طراحی مقررده‌ای مشتمل بر همه جزئیات لازم در خصوص «توصیف اختراع» (به عنوان مبنای اصلی توجیه اختراع ادعائی) و رفع ایرادات وارد بر مقررده متناظر در قانون فعلی.
۸. طراحی «کمیسیون رسیدگی به اختلافات ثبت مالکیت صنعتی» جهت رسیدگی تخصصی به اعتراضات ذی نفعان در بخش‌های مختلف روند ثبت هریک از مصادیق مالکیت صنعتی.
۹. پیش‌بینی سیستم اعتبارسنجی و ارزیابی اختراعات به روش تحقیقی.
۱۰. توجه جامع به حقوق مادی و معنوی مخترع و تفکیک جنبه‌های مادی و معنوی حقوق ناشی از ثبت اختراع از یکدیگر (و به تبع آن، دیگر مصادیق مالکیت صنعتی):
۱۱. تعیین مصادیق زوال حق اختراع در یک دسته‌بندی منظم.
۱۲. توسعه دایره حمایت از دیگر مصادیق مرتبط با مالکیت صنعتی، از جمله نمونه اشیای مصرفی، اسرار تجاری و رقابت غیرمنصفانه.
۱۳. پیش‌بینی سامانه الکترونیکی ثبت و انتشار اظهارنامه اختراع در جهت سهولت ثبت اختراعات و کاهش هزینه‌های ثبت.
۱۴. مکلف نمودن مرجع ثبت به آموزش، توانمندسازی و احراز صلاحیت و صدور پروانه فعالیت برای کارگزاران تخصصی ثبت موضوعات مرتبط با مالکیت صنعتی.
۱۵. پیش‌بینی احکام لازم برای تربیت و به‌کارگیری نیروی انسانی کارآمد و متخصص برای بررسی شرایط ماهوی اختراع در مرجع ثبت.
۱۶. حمایت مؤثر از اختراعات دفاعی.
۱۷. الکترونیک شدن کلیه فرآیندها و آگهی‌های مربوط به ثبت مصادیق مالکیت صنعتی.
۱۸. پیش‌بینی مقررات جامع در خصوص موارد بهره‌برداری اجباری از اختراع با حفظ حقوق مخترع.
۱۹. حمایت مؤثر از علائم و نام‌های تجاری و رفع خلأهای قانون کنونی.
۲۰. پیش‌بینی مقررات کیفری روزآمد و متناسب با مالکیت صنعتی در جرائم حوزه مالکیت صنعتی.
۲۱. ایجاد کارگروه پیش‌بینی و مانع‌زدایی تجاری‌سازی اختراعات.
۲۲. تعیین تکلیف محل استقرار مرجع ثبت [در حال حاضر همچنان در قوه قضائیه باقی بماند] برای برون‌رفت از شرایط موجود، پایان بخشیدن به اختلافات و قانونمند شدن کشور در حوزه مالکیت صنعتی تا زمانی که زیرساخت‌های لازم جهت تشکیل یک سازمان ملی مالکیت فکری در راستای اجرایی شدن نقشه جامع علمی کشور، انطباق با رویه‌های بین‌المللی، جلوگیری از موازی‌کاری و چندگانگی و شفاف‌سازی مرز بین نهاد تصمیم‌گیر و مجری فراهم شود.

نتیجه‌گیری

نظر به جامعیت و کارآمدی مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی در حمایت از مالکیت صنعتی و رفع بسیاری از خلاءها و اشکالات قانون کنونی تصویب کلیات و جزئیات این متن عیناً پیشنهاد می‌شود. شایان ذکر است نظر به خلأ قانونی که در خصوص ثبت ملی و حمایت از میکروارگانیزم‌ها و ارقام گیاهی و جانوری طبیعی و بومی (دست‌ورزی نشده) در کشور وجود دارد، پیشنهاد می‌شود با ارجاع به کمیسیون این خلأ مهم برطرف شود.

شماره ماده	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	موافق به شرط اصلاح
تمامی مواد	✓			

شماره ماده	مصوبه کمیسیون برای رفع ایرادات شورای نگهبان	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی	موافق به شرط اصلاح
تمامی مواد					نظر به جامعیت و کارآمدی مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی در حمایت از مالکیت صنعتی و رفع بسیاری از خلاء و اشکالات قانون کنونی تصویب کلیات و جزئیات این متن عیناً پیشنهاد می‌شود.		